

...Από τις διατάξεις των άρθρων 1 επ. του Ν 2121/1993 συνάγεται ότι η πνευματική ιδιοκτησία παρουσιάζει τρεις ιδιομορφίες. Η πρώτη είναι ότι το αντικείμενό της είναι άυλο αφού αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το πνευματικό δημιούργημα [που] έχει ενσωματωθεί. Η δεύτερη ιδιομορφία είναι ότι η πνευματική ιδιοκτησία δεν προστατεύει μόνο περιουσιακά συμφέροντα του δημιουργού σε σχέση με το έργο του αλλά και συμφέροντα που ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικότητας του δημιουργού, στην ιδιαίτερη ηθική σχέση κάθε δημιουργού με το δημιούργημά του. Η τρίτη τέλος ιδιομορφία της πνευματικής ιδιοκτησίας προκαλείται από το γεγονός ότι κάθε πνευματικό δημιούργημα είναι από την ίδια του τη φύση μοναδικό και ανεπανάληπτο (Γ. Κουμάντου: Πνευματική Ιδιοκτησία, έβδομη έκδοση 2000, σελ. 3-4). Αντικείμενο δε της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το πνευματικό αντικείμενο, το έργο. Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν 2121/1993 «ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα, λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή». Σύμφωνα με το νομοθετικό αυτό ορισμό στοιχεία του έργου είναι: α) πνευματικό δημιούργημα, β) με ορισμένη μορφή, γ) και πρωτοτυπία και δ) από το χώρο του λόγου, της τέχνης και της επιστήμης. Έτσι, το έργο ως δημιούργημα είναι προϊόν του ανθρωπίνου πνεύματος και αποτέλεσμα δημιουργικής πράξης. Έχει ένα νοηματικό περιεχόμενο, είτε εκφράζεται με το λόγο, με εικόνες ή με συνδυασμό ήχων και εκφράζει ή απορρέει από τη φαντασία και τη δημιουργικότητα του ανθρωπίνου πνεύματος, της σκέψης και των συναισθημάτων του, της έμπνευσης και παρατήρησης του εσωτερικού και εξωτερικού κόσμου. Πνευματικό δημιούργημα υπάρχει, όταν το αποτέλεσμα της ανθρώπινης δημιουργικότητας είναι και θεωρείται απόρροια του συγκεκριμένου ανθρώπου - δημιουργού (Μαρίνου: Πνευματική Ιδιοκτησία, έκδοση 2000, σελ. 63). Η κεντρική έννοια του δικαιού της πνευματικής ιδιοκτησίας και μοναδική προϋπόθεση προστασίας του έργου είναι η έννοια της πρωτοτυπίας ή της ατομικότητας. Κατά προφανή και ορθό λογισμό της έννοιας αυτής και των κριτηρίων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη «ως έργο... νοείται το δημιούργημα που έχει μορφή προσιτή στις αισθήσεις, απορρέει από την προσωπικότητα του δημιουργού και χαρακτηρίζεται από σχετική πρωτοτυπία, δηλαδή παρουσιάζει ατομική ιδιομορφία που κρίνεται από το μέτρο της στατιστικής μοναδικότητας ή άλλως παρουσιάζει κάποιο ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους, κάποια απόσταση από τα ήδη γνωστά και αυτονόητα». [ΑΠ 267/1995 (σε συμβούλιο) ΝοΒ 1995, 893]. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το σύγχρονο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας αντιλαμβάνεται την πρωτοτυπία με κύριο προσανατολισμό στο κριτήριο της στατιστικής μοναδικότητας (Μαρίνου: ό.π., σελ. 74).

Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 1 και 2 παρ. 1 του Ν 2121/1993 προκύπτει ότι πνευματικό δημιούργημα, που παρέχει στο δημιουργό του τα αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και της προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα) είναι και οι φωτογραφίες (βλ. ρητή αναφορά στην ενδεικτική απαρίθμηση του νόμου), εφόσον βέβαια η επιλογή του αντικειμένου τους και ο τρόπος της παρουσίασής του είναι πρωτότυπη (ΕφαΘ 4040/2001 ΔΕΕ 1/2002). Έτσι, η φωτογραφία αποτελεί έργο, όταν έχει πρωτοτυπία. Η πρωτοτυπία της φωτογραφίας εκδηλώνεται με την επιλογή θεμάτων, της γωνίας φωτογράφισης, το φωτισμό, στη σχέση φωτογραφιζόμενου αντικειμένου με τον περιβάλλοντα χώρο, στις αντιθέσεις χρωμάτων, στο γενικότερο «στήσιμο» της φωτογραφίας αλλά και σε ενδεχόμενες επεμβάσεις ή παραμορφώσεις κατά τη διαδικασία της εμφάνισης του φιλμ (Μαρίνου: ό.π. σελ. 82). Μάλιστα το άρθρο 6 της Οδηγίας 93/98 για την εναρμόνιση της διάρκειας προστασίας ρητά προβλέπει ότι η φωτογραφία κατά την έννοια της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης

θεωρείται πρωτότυπη εφόσον είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού της, χωρίς να ενδιαφέρει η αισθητική καταξίωσή της.

Στην προκειμένη περίπτωση από τις καταθέσεις των μαρτύρων [...] αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Περί τα τέλη Μαρτίου 1998, ο ενάγων, ο οποίος είναι επαγγελματίας φωτογράφος, συμφώνησε με τον αρχισυντάκτη του μηνιαίου περιοδικού «...» να προβεί σε φωτογράφιση του πρώτου εναγομένου ... εντός του εργασιακού χώρου του τελευταίου και συγκεκριμένα εντός των γραφείων του ραδιοφωνικού σταθμού «...», ο οποίος αποτελεί ιδιοκτησία της δεύτερης των εναγομένων, προκειμένου να πλασιωθεί με τις φωτογραφίες αυτές η συνέντευξη που θα παραχωρούσε ο πρώτος εναγόμενος στο περιοδικό και θα δημοσιευόταν στο αμέσως επόμενο τεύχος του. Πράγματι μετά την πραγματοποίηση από τον ενάγοντα της ανατεθείσας σε αυτόν φωτογράφισης, δημοσιεύθηκαν στο τεύχος του μηνός Απριλίου του έτους 1998 του ως άνω περιοδικού πέντε (5) φωτογραφίες, οι οποίες απεικόνιζαν τον πρώτο εναγόμενο και πλαισίωναν την συνέντευξη που παραχώρησε ο τελευταίος στο περιοδικό. Ο ενάγων για τη φωτογράφιση αυτή και δημοσίευση των φωτογραφιών αμείφθηκε κανονικά από την εταιρία «...», ιδιοκτησία της οποίας είναι μεταξύ άλλων και το περιοδικό «...», λαμβάνοντας το ποσόν των 333.350 δραχμών μαζί με το ΦΠΑ, και εξέδωσε το σχετικό υπ' αριθ. 5/13.4.1998 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών. Στη συνέχεια και δη περί τις αρχές Σεπτεμβρίου του έτους 1998 κατά παράκληση του πρώτου εναγομένου, ο ενάγων απέστειλε στον τελευταίο από ένα αντίγραφο των ως άνω πέντε φωτογραφιών, προκειμένου να τις περιλάβει στο προσωπικό του αρχείο. Ακολούθως, μία από τις προαναφερόμενες φωτογραφίες και συγκεκριμένα αυτή που είχε καταχωρηθεί στη σελίδα 98 του τεύχους Απριλίου 1998 του περιοδικού «...» δημοσιεύθηκε με τη μορφή ολοσέλιδης διαφημιστικής καταχώρησης του προαναφερθέντος ραδιοφωνικού σταθμού ιδιοκτησίας της δεύτερης των εναγομένων και τον οποίο διευθύνει ο πρώτος τούτων, στο τεύχος της εβδομάδας 16 έως 22 Οκτωβρίου 1998 του περιοδικού «...» στη σελίδα 105 αυτού, στο με αριθμό 35 τεύχος του μηνός Νοεμβρίου 1998 του μηνιαίου περιοδικού «...» στη σελίδα 197 αυτού, και στην ετήσια έκδοση του έτους 1998 του περιοδικού «...» στη σελίδα 298 αυτού. Οι διαφημιστικές αυτές δημοσιεύσεις έγιναν με εντολή του πρώτου εναγομένου, που ενεργούσε τόσο για τον εαυτό του όσο και επ' ονόματι της δεύτερης εναγόμενης ανώνυμης εταιρίας ως νόμιμος εκπρόσωπος αυτής.

Ο ενάγων ισχυρίζεται ότι και η συγκεκριμένη αυτή φωτογραφία αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημά του, προστατευόμενο ως έργο τέχνης από το Ν 2121/1993 και ότι οι εναγόμενοι με τις ανωτέρω ενέργειές τους προσέβαλαν υπαίτιως την πνευματική ιδιοκτησία του, γιατί εκμεταλλεύτηκαν τη φωτογραφία αυτή χωρίς την άδειά του για διαφημιστικούς σκοπούς, αφού μάλιστα έδωσαν εντολή για τις ως άνω δημοσιεύσεις χωρίς να αναφέρεται το όνομά του ως δημιουργού και με τροποποιημένη τη φωτογραφία όσον αφορά την πρόσθεση του σήματος του ραδιοφωνικού σταθμού στο καπέλο που φορούσε ο εικονιζόμενος πρώτος εναγόμενος. Από τα ως άνω όμως αποδεικτικά στοιχεία και ιδίως την επισκόπηση της επίμαχης φωτογραφίας στη σελίδα 98 του τεύχους Απριλίου 1998 του περιοδικού «...» αποδεικνύεται ότι η συγκεκριμένη φωτογραφία δεν έχει πρωτότυπα στοιχεία, δεν συνιστά πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα και έργο τέχνης του ενάγοντος, προστατευόμενο από το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αβάσιμα ισχυρίζεται ο ενάγων. Η συγκεκριμένη φωτογραφία εμφανίζουσα μέρος του σώματος του πρώτου εναγομένου και μόνο αποτελεί απλή φωτογραφική αποτύπωση του εικονιζόμενου και ουδόλως αποδεικνύεται η «ατομικότητά της», η οποία αντανakλά την ιδιαιτερότητα της δημιουργικής διαδικασίας του φωτογράφου ενάγοντος και η οποία συνίσταται, στοιχειοθετείται και αποδεικνύεται με την επιλογή του υλικού, τη

ρύθμισή του για να σχηματιστεί η δημιουργική ιδέα, τη διευθέτηση των μερών της εργασίας του, τη σπουδή κάθε μέρους της, την προσαρμογή και εναρμόνιση του ενός με το άλλο έτσι ώστε να απαρτίζουν ένα αρμονικό σύνολο και να διαθέτει «στατιστική μοναδικότητα» με την έννοια ότι κάτω από τις ίδιες ακριβώς συνθήκες και με τους ίδιους στόχους κανένας άλλος δημιουργικός κατά λογική πιθανολόγηση δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο, ή να παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο δημιουργικού ύψους, ώστε να ξεχωρίζει ή διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας (πρβλ. ΑΠ 257/1995 ΝοΒ 43, 893, ΕφΑθ 4048/2001 ΔΕΕ, σελ. 185, ΕφΑθ 8153/1999 ΕΕμπΔ ΝΑ', σελ. 171).

Αντίθετα, αποδεικνύεται ότι για την λήψη της συγκεκριμένης φωτογραφίας δεν απαιτήθηκε κανένα στοιχείο ατομικής ιδιομορφίας